

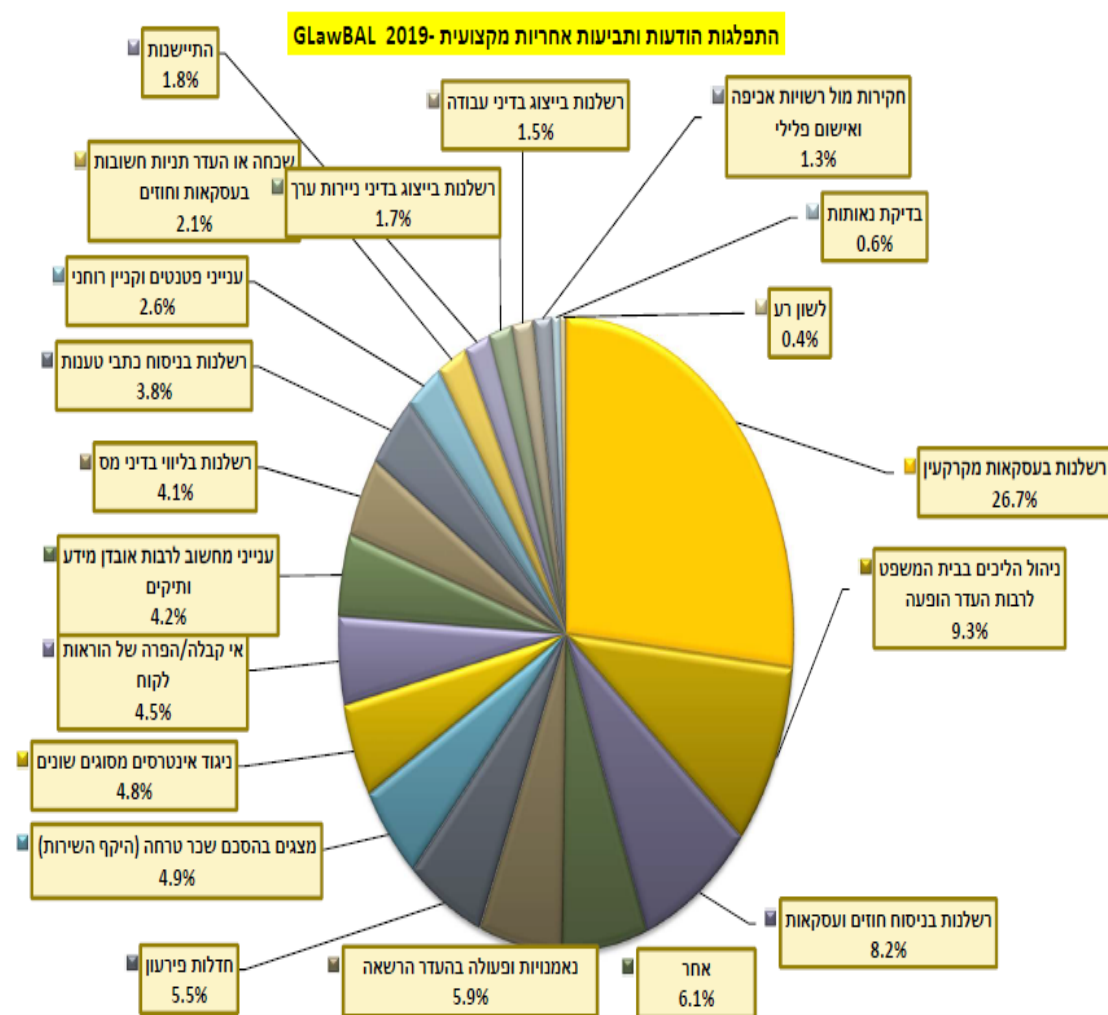

**ניהול סיכונים של עורכי דין ויועמ"ש, עליית מדרגה בתחום תביעות האחריות
ודגשים לביטוח אחריות מקצועית – 2019**

בשנים האחרונות אנו עדים להגברת הרף של תביעות אחריות מקצועית כנגד עורכי דין/עורכי פטנטים מסיבות רבות הנדונות בהמשך. תביעות מורכבות בתחומי עיסוק שונים בכלל ובתחום המקרקעין בפרט, כששם בעיקר בתחום קבוצות הרכישה כמו גם התייחסויות בתי המשפט לנושאים אלו, תרמו רבות למגמה זו. כך גם אירועי הסייבר הגדולים שהגיעו למחוזותינו, מורכבות מתן השירות המשפטי, אופי הלקוחות ההולך ומשתנה, טכנולוגיה ועוד. ההחמרה גדולה עד כדי כך שבתחומי המקרקעין עברנו לעידן בו חברות ביטוח מסוימות אינן מוכנות לבטח כלל משרדים בהם אופי הפעילות כורך מעל 50% פעילות מקרקעין (בפרט תחומי הליבה כגון עסקאות מקרקעין לסוגיהן ובוודאי קבוצות רכישה) ו/או משרדים אשר נתבעו בתחום, ו/או מצב בו חברות הביטוח מציבות תנאים וקשיים, בעת החיתום וחדוש הפוליסות. מטרתו של מאמר קצר זה הינה להציג נכון לשנת 2019 את התפלגות ההודעות והתביעות בפוליסות המשרדיות, להציג **70 מקרי ביטוח אמתיים לדוגמא** (מבין מאות), לבחון את המתחדש בנושא ניהול הסיכונים במשרדי עורכי הדין, עורכי פטנטים ומחלקות משפטיות, לסקור את התביעות וביטוחי האחריות המקצועית ולבסוף וככל שנה לשוב ולתת דגשים ביחס לנדרש מפוליסות האחריות המקצועית. הנתונים הינם ממצאים ומסקנות ממאות חיתומים, תביעות והודעות אותם אנו בוחנים ומלווים במהלך השנה ומזה כמעט 20 שנים.

להלן התפלגות ההודעות והתביעות לפוליסות משרדיות ב- 15 השנים האחרונות

התפלגות הודעות ותביעות אחריות מקצועית - 2019	
רשלנות בעסקאות מקרקעין	26.70%
ניהול הליכים בבית המשפט לרבות העדר הופעה	9.30%
רשלנות בניסוח חוזים ועסקאות	8.20%
אחר	6.10%
נאמנויות ופעולה בהעדר הרשאה	5.90%
חדלות פירעון	5.50%
מצגים בהסכם שכר טרחה (היקף השירות)	4.90%
ניגוד אינטרסים מסוגים שונים	4.80%
אי קבלה/הפרה של הוראות לקוח	4.50%
ענייני מחשוב לרבות אובדן מידע ותיקים	4.20%
רשלנות בליווי דיני מס	4.10%
רשלנות בניסוח כתבי טענות	3.80%
ענייני פטנטים וקניין רוחני	2.60%
שכחה או העדר תניות חשובות בעסקאות וחוזים	2.10%
התיישנות	1.80%
רשלנות בייצוג דיני ניירות ערך	1.70%
רשלנות בייצוג דיני עבודה	1.50%
חקירות מול רשויות אכיפה ואישום פלילי	1.30%
בדיקת נאותות	0.60%
לשון רע	0.40%

70 מקרי ביטוח לדוגמא בתחום אחריות מקצועית של עורכי דין/פטנטים ויועמ"שים

נציג **70 דוגמאות** מבין מאות, למקרי סיכון ותביעות של עורכי הדין ויועצים משפטיים אשר אירעו בשנים האחרונות וחלקם חוזר על עצמו פעמים רבות – רבות מידי (בוצעו שינויים לא משמעותיים בפרטים על מנת שלא יובן מי הגורם בו עוסק המקרה). הללו ימוספרו מ-1 ועד 70 :

1. במקרה זה, מופנית למשרד עורכי דין, תביעה לטיפול שמועד התיישנותה כשנה מיום הפנייה. המשרד מנהל מו"מ לפשרה ושוכח את דבר ההתיישנות. בחלוף שנה מודיע הצד שכנגד כי אינו מעוניין בפשרה. המשרד מוצא עצמו מעבר לתקופת ההתיישנות.
2. במקרה זה, נטעת כלפי עורך דין טענת דיבה ולשון רע מכיוון שבעת ישיבה עם בא כוח הצד שכנגד זה הפטיר כלפי הלקוח שכנגד, כי בא כוחו אינו מיומן ומבין בתחומי משפט מסוימים. לעורך הדין אין הרחבת לשון רע בפוליסת האחריות.
3. במקרה זה, עו"ד הנאמן בעסקה מוצא עצמו בניגוד אינטרסים עקב כניסת לקוח קבוע שלו כחלק מהמשקיעים בעסקה מבלי שיעדכן את בא כוחו.
4. במקרה זה, נטען כלפי עו"ד בתחום האישות, שבמסגרת הסכם גירושין ואיזון המשאבים בין בני זוג, הלקוח שלו קיבל כספים כנגד מסירת מחצית ממגרש אך בשל ניסוח שגוי בהסכם הגירושין, קבלת הכסף התעכבה וערך הקנייה של הכסף (עבור נכס אחר) ירד.

2 אין לעשות שימוש להפיץ או לשכפל או לצלם מסמך זה או חלקו ללא אישור

אין להסתמך או לראות באמור במסמך זה כייצוג או חוות דעת מקצועית

5. במקרה זה, מצורף נאמן לתביעה רק כחלק מהלחץ אותו מפעיל אחד הצדדים לעסקה, הסובר שהגיע מועד מימוש כספי ערבות המצויים בידי נאמן.
6. במקרה זה, מופנית טענות כנגד עורך פטנטים, שבמסגרת מצגת למשקיעים, בכובע של מי שמטפל בתיק הפטנטים שלה, לא גילה גילוי נאות, שבעבר השקיע בחברה.
7. במקרה זה, אחד השותפים במשרד בורר בתיק, בו אחד הצדדים מיוצג על ידי שותף ממשרד אחר, המנהל מגעי מיזוג עם משרד הבורר (כשהבורר אינו מעורה כלל בדבר מגעי המיזוג). המיזוג יוצא לפועל והצד האחר לתיק טוען לחוסר תום לב והטיית החלטת ביניים אותה נתן הבורר ערב המיזוג.
8. במקרה זה, קבוצת עובדים מיוצגת על ידי עורך דין אשר מגיע לפשרה בעניינם, אך חלק קטן מהמיוצגים אינו מסכים לפשרה. עו"ד לא הסדיר מצב זה בהסכם שכר הטרחה.
9. במקרה זה, נתבע עו"ד המייצג תובעת בנוקי גוף שלדעתה גילתה בדיעבד שהפשרה אליה "דחף" עורך הדין, מקפחת אותה בעוד לדבריה עורך הדין חשב רק על שכר טרחתו.
10. במקרה זה, מתבצעת עסקה מסחרית גדולה במסגרתה היועמ"ש של החברה מעורב מאוד בניסוח ההסכם ואף מכריע בנושאים מסוימים. לימים החברה תובעת את עורך הדין על ניסוח שגוי, של אחד מהסעיפים בו טיפל היועמ"ש אשר כבר עזב את החברה.
11. במקרה זה, נתבע עו"ד על כך שכנאמן לאג"ח, על פי חוק ניירות ערך, לא דאג להסדיר שורה של נושאים הנדרשים על פי החוק הנ"ל. חברת הביטוח סוברת שנאמנות לאג"ח אינה מכוסה בפוליסה.
12. במקרה זה, למרות תזכורות רבות, לקוח של משרד עורכי פטנטים לא נותן לו למשרד הנחיות ואינו משלם על חידוש פטנט באחת ממדינות אירופה. לא מבוצע חידוש הפטנט והלקוח טוען לרשלנות של משרד הפטנטים.
13. במקרה זה מוטל על לקוח עיצום כספי בנושא תשלומי מכס. הטלת העיצום נובעת מייעוץ שגוי של משרד עורכי דין וזה נתבע על ידי הלקוח להשבת העיצום. חברת הביטוח טוענת כי העיצום הכספי אינו מכוסה בפוליסה
14. במקרה זה, עו"ד מטפל בדיווח למס הכנסה במסגרתו הוא ממלא את הטופס באופן שגוי. רשויות המס טוענות נגדו כי שיתף פעולה עם הלקוח בניסיון להעלמת מס. חברת הביטוח טוענת כי אינה מכסה הליך פלילי ולו גם את הוצאותיו טרם הרשעה ככל שתהיה כלל...
15. במקרה זה, נטען כלפי משרד פטנטים כי תיאור "התביעות" בבקשת פטנט מסוימת, רחב יתר על המידה ובשל כך הבקשה נתקלת בקושי רב בבחינתה וגרימת הוצאות ללקוח.
16. במקרה זה, עו"ד מתבקש להעיד בתיק גירושין במסגרתו נקבע על ידי בית המשפט לענייני משפחה, כי חיסיון עו"ד לקוח בגין ייעוץ אותו נתן עורך דין לבעל חל גם על האשה. הבעל מערער לבית המשפט המחוזי אך אין עיכוב ביצוע על עדות עורך הדין.
17. במקרה זה, נתבעים יועמ"ש של חברה ב"רישום כפול" ועורך הדין החיצוני שלה, בגין אחריות מקצועית, הנובעת מדיווח טכני שגוי לרשות ניירות הערך האמריקאית. חברת הביטוח טוענת כי פעולת הדיווח אינה מכוסה בפוליסות האחריות המקצועית.
18. במקרה זה, חברה מגייסת כספים ממשקיעים ומציגה בפניהם מצגת. במצגת נוכחים המנכ"ל, מנהל הכספים והיועמ"ש שאינו סמנכ"ל. לימים, מגישים המשקיעים תביעות נגד המנהלים והיועמ"ש. למנהלים קיים ביטוח נושאי משרה. חברת הביטוח מסרבת לכסות את אחריותו המקצועית של היועמ"ש בטענה כי פעל כ"מנהל" ולא כעורך דין.
19. במקרה זה, כבאין סוף מקרים אחרים, עורך הדין אינו בודק קיומו של היטל השבחה בגין תוכנית המאפשרת בניית בריכות שחיה באזור בו נמצא המכר. הדבר מתגלה בעת ההמתנה לאישורי הרשות המקומית למכר.
20. במקרה זה, עו"ד מייצג שתי חברות בערעור מס הכנסה. לימים מתגלע סכסוך בין בעלי המניות בחברות וממונה בעל תפקיד, אחד הנושאים בערעור הוא חוב של חברה משפחתית לחברה רגילה. במסגרת הערעור מתגלה כי עצה שנתן עו"ד הדין בעניין בעבר ביחס לטיפול בחוב, מתבררת כשגויה ובעלי המניות מחויבים באופן אישי במס דיבידנד.

21. במקרה זה, נטען כנגד מנהל עיזבון כי חישוב אריתמטי שערך ביחס לחלוקת נכסי העיזבון ואיזון ביניהם לפי ויתור הדדי של היורשים, אינו נכון והסב נזק לאחד היורשים.
22. במקרה, מקבל נוטריון פנייה מלשכת עורכי הדין ביחס לרישום שגוי בייפוי כוח נוטריוני. חברת הביטוח טוענת כי אין כיסוי למקרה ביטוח זה.
23. במקרה זה, נטענת חבות אישית על בעל תפקיד (כונס) מכוח חוק מע"מ, בגין העדר תשלומי מע"מ של חברה בפירוק.
24. במקרה זה, נטען כלפי משרד עורכי הדין, כי חברת הנאמנות שלו כשלה בהגנה על זכויות הלקוח אשר הופקדו בידה בתחום ניהול ההון המשפחתי בחברה המצויה במקלט מס באיי התעלה. חברת הביטוח מבררת מצגיו של המשרד בעת החיתום ביחס לפעילות זו.
25. במקרה זה, גם הוא מיני רבים, עו"ד מצטרף למשרד כשכיר לאחר שסגר את משרדו העצמאי. עורך הדין לא רכש ביטוח "ראן אופ" למשרדו העצמאי והניח שהוא מבוטח על ידי המשרד אליו הצטרף. למשרד המצרף פוליסה משרדית שאינה מכסה פעילות עבר של שכירים. מוגשת תביעת רשלנות כנגד השכיר בעילה הקשורה למשרדו הקודם. השכיר תובע את המשרד אליו הצטרף, שכן לטענתו לא ידע שאינו מבוטח במסגרת המשרד.
26. במקרה זה, עורך דין מס שוגה בתכנון מס של לקוח תושב חו"ל, ביחס לשינוי הוראות פקודת מס הכנסה וחיוב בתשלומי מס על עודפי הון של חברת היחיד שלו.
27. במקרה זה נטען כלפי עו"ד כי לא ייעץ כראוי ללקוחו על פיצויי הפקעה בגינם חבות במס. עורך הדין טוען כי הבהיר ללקוח כי אינו מייצג בסוגיית מס זו, אך אין כל תיעוד ביחס לעמדתו של עורך הדין ואין הסכם שכר טרחה, אך הלקוח מציג תרשומות שערך בעצמו.
28. במקרה זה, בפרויקט תמ"א 38 עו"ד מחזיק ערבות בנקאית של היזם עבור הדיירים המבקשים לממשה. היזם טוען לאי קיום נסיבות מימוש הערבות. הדיירים פונים לצו עשה לבית המשפט כנגד עו"ד ומקבלים סעד. היזם מבקש מעו"ד להמתין לפס"ד חלוט.
29. במקרה זה, "עמית" של משרד פטנטים כשל ושכח ביצוע הוראות בתיק פטנטים. חלק מההוראות שנשכחו יוצרות מצב בלתי ניתן לתיקון. הלקוח מפנה טענות כלפי משרד עורכי הפטנטים הישראלי. אין הסכם עם העמית המבהיר את חלוקת האחריות.
30. במקרה זה, רוכש רכב בהליכי מימוש של בנק, טוען כלפי משרד ההוצל"פ שניהל את המכירה, כי המצגים במכירת הרכב וכן מחירו היו שגויים.
31. במקרה זה, נחתמת עסקה ערבות בעלי מניות, אחד מבעלי המניות חולה ביום החתימה ועורך דינו מבטיח להחתימו על הערבות. עורך הדין של הצד שכנגד שוכח לוודא זאת. בעת סכסוך על בסיס העסקה מתגלה כי הדבר נשכח ולעסקה "ערב יחיד".
32. במקרה זה, מנהלת רשות ני"ע חקירה כנגד חברה ציבורית. במסגרת החקירה מוזמן עורך הדין החיצוני של החברה להיחקר באזהרה. עורך הדין אינו יכול לספק לחברת הביטוח מידע על החקירה ובנוסף למשרד אין כיסוי להוצאות שכ"ט בעת חשד בפלילים.
33. במקרה זה מיני עשרות, עו"ד פוסח על בדיקת מצבה התכנוני של דירה במנהל ההנדסה ברשות. מסתבר שהדירה רשומה כמחסן שהוסב לדירה.
34. במקרה זה גם מיני עשרות, עורך הדין שוגה בחישוב המס כתוצאה מפטור לכאורה הקיים ללקוח בעסקת מכר דירה יד שנייה.
35. במקרה זה ובדומה לשכיחות הנ"ל, עורך דין שוגה בחישוב מדרגות מס רכישה עבור לקוחו. שבמקרה זה עורך הדין אינו מביא בחשבון רישום 2/3 דירה אחרת על שם הרוכש, דירה אותה קיבל בעבר במתנה.
36. במקרה זה חברה רוכשת קרקע מרשות ציבורית, לימים מגיעים חיובים בגין אגרות שונות על הקרקע מהן היה פטורה הרשות אך חברות ויחידים חבים בה. כלפי עו"ד עורך העסקה, מופנות טענות בדבר אי צפיית מצב שכזה.
37. במקרה זה עו"ד נתבע על ידי קולגה על העתקה מלאה של כתבי בית דין. עורך הדין פונה לחברת הביטוח אשר דוחה כיסוי לעניין זה.

38. במקרה דומה, עו"ד נתבע על העתקת קטעים שלמים מספרות מקצועית ושיבוצם בכתבי טענות כטענותיו הוא, מבלי שיינתן כל קרדיט או מראה מקום.
39. במקרה זה, נטען כלפי עו"ד כי ניסוח שגוי בהסכם של זמן אספקת חומרי גלם לפרויקט, גרם לאיחור בלתי צפוי ולשרשרת נזקים בהתקדמות הפרויקט. חברת הביטוח טענת כי חלק מהנזקים הנטענים הינם "נזקים תוצאתיים".
40. במקרה זה, מנהל מיוחד של חברה שוכח לרכוש ביטוח כנגד שריפה וחומר גלם רב של החברה עולה באש כתוצאה מקצר חשמלי. עמדת חברת הביטוח הינה שבפוליסת אחריות מקצועית אין כיסוי לנזק רכוש.
41. במקרה זה מיני מאות, הלקוח נזכר בייצוג שגוי ורשלני של עורך הדין בדיוק עת מוגשת תביעת שכר טרחה כנגדו בגין חובותיו לעורך הדין. עורך הדין בדילמה האם לפגוע ברקורד הבטוחי שלו או למחול על שכר הטרחה.
42. במקרה זה, מופנית למשרד עורכי דין תביעה, כי בעסקת מקרקעין במסגרת קבוצת רכישה, על עורך הדין היה להציג לרוכשים מצב תכנוני מלא של הקרקע לרבות עובדות אשר כלל לא היו ידועות לו בעת עריכת ההסכם. הפרויקט מלווה על ידי אדריכל אשר היה אחראי על הליכי התכנון.
43. במקרה זה, חוקרת הפרקליטות מעורבות של עורך דין בדיווחי מס שגויים ואף חוקרת אותו באזהרה ועורכת שימוע. כנגד עורך הדין לא מוגש כתב אישום והינו פונה לקבל החזר הוצאות מחברת הביטוח בגין ייצוגו בהליך פלילי על פי הרחבה מיוחדת בפוליסה.
44. במקרה זה, שנשמע על סף ה"אבסורד" חברה מתכוונת לתבוע את היועמ"ש שלה בגין אחריות מקצועית, טענותיו של היועמ"ש כי הינו למעשה אורגן של החברה אינן מסייעות לו. עיון בפוליסה של אותו יועץ משפטי מגלה שהפוליסה מחריגה מקרים אלו שכן לגישתה של חברת הביטוח אירוע מסוג זה הינו למעשה "תביעה עצמית" של המבוטח!!
45. במקרה זה, מופנית למשרד עורכי דין טענה, כי לא הקפיד על פתיחת חשבונות נאמנות ספציפיים בגין כל עסקה ועסקה אותה ליווה ועירב בן כספי נאמנויות שונים.
46. במקרה זה, ושוב בעסקת מקרקעין, מופנית למשרד עורכי דין טענה, כי למרות שהסתמך על הודעת רשות מקומית על העדר חבות לעירייה לימים מסתבר כי אכן קיימת חבות בגין היטלי תיעול ועו"ד נתבע בגין "רשלנותו" לכאורה.
47. במקרה זה, מועלות טענות כנגד עורך דין, המטפל באופציות עובדים מכוח סעיף 102 לפקודת מס הכנסה, כי התרשל בתפקידו.
48. במקרה זה, עורך דין כותב ומפרסם מאמר מפורט המתאר תיק המתנהל בבית המשפט. במסגרת המאמר מבקר עורך הדין את אחד מבאי כוח הצדדים בתיק, אשר באופן מיידי שולח מכתב לכותב המאמר ומבקש ממנו פיצוי בגין לשון הרע.
49. במקרה זה, מייחסים נושים של חברה הנמצאת בהליכי הבראה, אחריות מקצועית לעורך הדין המפעיל את החברה, מכיוון שנטל סיכונים עסקיים אשר לימים פגעו בנושיה של החברה. עמדת חברת הביטוח גורסת כי את שיקוליו העסקיים השונים, נטל עורך הדין, עת חבש כובע של "מנהל" ולא של עורך דין.
50. במקרה זה, מבלי לבדוק, שותף מביא עימו למשרד אליו הצטרף, תיק ליטיגציה במסגרתו נתבעת חברת בת של תאגיד המקבל מן המשרד שירותים מזה שנים. עד אשר מתברר הדבר המשרד כבר נמצא בעיצומו של פרק ההוכחות בתיק.
51. במקרה זה, מועבר תיק בין שני משרדים, לימים חסר חומר בתיק. המשרדים מאשימים זה את זה והלקוח מגיש תביעה כנגד שניהם.
52. במקרה זה, מופנית למשרד עורכי דין טענה כי נתן שירות לשני צדדים בעסקה מבלי לגלות כי בנו של אחד השותפים הינו בעל עניין בחברה אחת משני הצדדים לעסקה.
53. במקרה זה, משרד עורכי דין מציע לחלק מעורכי הדין במשרד לרכוש יחידות בבית משותף ברישומו הוא מטפל, וחלק מדייריו מבקשים למכור את דירותיהם. המשרד עורך את הסכמי המכר ולימים נטען כלפיו שנטה לטובת אנשיו בהסכמים אלו.

54. במקרה זה, ובשונה ממקרה קודם שאוזכר, שוכח משרד עורכי פטנטים לתת הנחיות לעמית בחו"ל ביחס לחידוש פטנט חשוב לחברת תרופות.
55. במקרה זה, מגלים בעלי מניות של חברה המסוכסכים עם המנכ"ל שלה, כי עורך הדין המייצג אותם ייצג בעבר את המנכ"ל בתיק אישי מבלי לתת על כך גילוי נאות.
56. במקרה זה, במו"מ להסכם השקעה. ערב החתימה מתנהל מו"מ אינטנסיבי בין שותפי המשרדים המייצגים את הצדדים כאשר אחד מהשותפים נמצא עם לקוחו בארה"ב והאחר בביתו. לאחר מו"מ מתיש משונה מנגנון התמורה באופן בו מוסף תנאי מתלה. השותף מתקן את ההסכם מביתו ושולח אותו באי מייל למתמחה. האי מייל אינו מגיע אל המתמחה ולמחרת נכרכת ונחתמת גרסת הסכם שגוי ללא התנאי המתלה.
57. במקרה זה, משרד מנהל קבצים חסויים על מערכת ניהול האתר שלו. בטעות של איש המחשבים חומרים אלו נחשפים לאתר החי ונחשפים לרשת האינטרנט.
58. במקרה זה, במסגרת תקיפת סייבר כנגד משרד, נחשף כל חומר המשרד בפני "הפצחנים". חלק מהחומר הינו מידע מאוד סודי על עסקאות וחברות ציבוריות, לרבות מידע קריטי ערב עסקה גדולה במשק. המשרד מתלבט אם לתת גילוי בעניין ללקוחות אלו.
59. במקרה זה, פונה גורם כלשהו לשותפי משרד תוך כדי הצגתם של מסמכים שאותו בפחי הזבל של המשרד ותוך כדי רמזים עבים על משמעות הצגתם של מסמכי לקוח רגישים אלו בפני הלקוח מתחריו וכיוב'.
60. במקרה זה, ארגון מבקש ממשרד חוות דעת בנושא מסוים. לאחר כשנתיים נתבע המשרד. לטענת הלקוח, המשרד לא הביא לידיעתו נושא מסוים אשר לדעת המשרד לא נכלל כלל בתחום חוות הדעת המבוקש. אין כל הסכם התקשרות או הגדרת עבודה.
61. במקרה זה, משרד מסוים אינו מוצא את העתק המקורי של אגרות חוב ושטרי מניה אשר הופקדו בכספתו בנאמנות ונדרש לדווח על כך ללקוח ולחברת הביטוח.
62. במקרה זה ובאופן שגוי מועבר אי מייל עם חומר סודי על עסקה עתידית בין שתי חברות ליועץ המשפטי של חברה אחרת באותו תחום אשר גם היא לקוחה של המשרד.
63. במקרה זה, משרד מנסח כתב טענות במסגרת תביעה של צרכן המוגשת כנגד חברה. במסגרת כתב ההגנה המשרד עוסק בהעדפותיו המיניות של התובע. חברה שולחת מכתב חמור מאוד למשרד עורכי הדין ומפטרת אותו.
64. במקרה זה, נחסמים קבצים ומושבתת פעילות של משרד כתוצאה ממתקפת סייבר. המשרד אינו מתנהל כנדרש מול ההאקרים הללו מוחקים מספר תיקיות חשובות משרת המשרד. בבדיקה הסתבר כי לא בוצע גיבוי כנדרש ו- 7 ימי עבודה לרבות חומר של לקוחות שאינם ניתנים לשחזור.
65. במקרה זה, מתחייב משרד ללקוח כי יתזכר אותו במועדי האופציה לשכירתו של נכס מניב. המשרד שוכח ובעל הנכס שוקל להשכירו לחברה מתחרה.
66. במקרה זה, נטענת טענות כלפי משרד הממלא תפקיד כחברה משכנת, שלא הקפיד על תשלומי הדיירים בפרויקט. חברת הביטוח טוענת כי עניין זה אינו מכוסה כלל בפוליסה.
67. במקרה זה, מוצא אזרח כתבי טענות של בית הדין לענייני משפחה, על ספסל בקופת החולים. הללו נמסרים לאחד הצדדים שתובע את עו"ד, בגין פגיעה בפרטיות ורשלנות.
68. במקרה זה, עורך דין אינו מופיע לדיון עקב כשל במערכת היומן של המשרד, כשהוא באותה עת בדיוק אחר. בחופזה נשלח עורך דין צעיר מהמשרד אשר אינו בקי ברזי התיק. הלקוח טוען כי אירוע זה והתנהלות עורך הדין המחליף הזיקו לתיק.
69. במקרה זה, מיוצג לקוח מול המוסד לביטוח לאומי בתביעת נכות כללית. עורך הדין אינו מגיש גם תביעה לקצבת נידות וכשהוא נזכר בכך, התובע עבר כבר את גיל הפרישה ולא ניתן להגיש תביעה שכזו.
70. במקרה האחרון, עו"ד ממונה כאפוטרופוס של חסוי. עורך הדין בקשר רציף עם הורי החסוי. לימים הללו מתגרשים בסכסוך טעון במסגרתו אחד ההורים מגיש תביעה כנגד עורך הדין על פעולה שגויה שבאה לשרת את אינטרס ההורה האחר.

מדוע קיימת עליה במופע תביעות אחריות מקצועית

כאמור בשנים האחרונות נצפית עלייה משמעותית בתביעות אחריות מקצועית המוגשות כנגד עורכי דין. עלייה זו מתבטאת במספר התביעות, בסוג ובגובהן ואף מידת "היצירתיות" אותה נוהגים הלקוחות המגיישים תביעות, הן בתוס לב והן בחוסר תוס לב, הן בכריכה עם תביעות שכר טרחה והן ללא כריכה שכזו. לצערנו הרב התבטאויות של שופטים (חלקן טרם נבחנה/נקבעה כלל אחריות עורך הדין בתיק), ועיסוק עיתונאי בחלקן גם "צהבהב" מגביהים את הלהבות, הן בקרב התובעים והן בציבור כלל הלקוחות. חלקן של התבטאויות אלו מציבות לבחינה, או (להבנתנו) חורגות כלל מעצם מהות שליחות ופעילות עורך הדין בתיק בעת ייצוג לקוח. לדוגמא, ראה התבטאויותיו של כבוד השופט אורנשטיין בתיקי אדמה וענבל אור, בדבר היות עורך הדין "שומר סף" בעוד המינוח של שומר סף הינו מינוח הדורש עיון עמוק יותר בדיני השליחות ההבדל בין תפקידו של עורך דין לתפקידו של רואה החשבון לדוגמא וכיוב'. לעליית מופע התביעות, הסברים רבים אשר יקובצו בקצרה לקבוצות הבאות:

א. **מורכבותן של עסקאות והדין** או הליכים הפרוצדוראליים, יוצר מספר לא מבוטל של דגשים בהם על עורך הדין להקפיד, לדוגמא בתחומי המקרקעין, המיסוי, ניירות הערך, הקניין הרוחני וכיוב'. (ראה מקרים 19, 26, 35, 47 ועוד.. לעיל) שגיאות או טעויות בתחומים אלו מובילות לתביעות רשלנות מקצועית. לחלקם של התחומים או שאין דין מסדיר או שקשה לחלץ מהוראות הדינים החלים על עורך הדין, מהו קוד הפעילות הנכון או הסביר. בעניינים אלו ראה לדוגמא הקושי שמייצר הליווי של קבוצות רכישה וכפי שבא לידי ביטוי בענייני "ענבל אור" ו – "אדמה" ומקרים דומים אשר פחות הוצפו לתקשורת. ובכלל זה חבות עו"ד לגבי מצגי מארגן קבוצת הרכישה, ניגוד האינטרסים ככל שקיים בין עו"ד של מארגן הקבוצה ומייצג חבריה בהמשך, חבות עו"ד ביחס למצגי מארגן הקבוצה באשר למקרקעין נשוא ההתקשרות בפרט שמצגים אלו בין השאר כורכים את מיצובו ושמו של משרד, התנהלות נכונה בחשבונות נאמנות וכיוב'. מורכבות כאמור ישנה לדוגמא בהוראות פקודת מס הכנסה המתחדשות חדשות לבקרים חלקן תוך הוראות חוק ההסדרים (ראה לדוגמא תיקונים במסגרת סעיף 3 לפקודת מס הכנסה).

ב. כאמור בפתיח המאמר, העובדה כי בקרב **השופטים יש "המותחים" את תפקיד עורך הדין**, מעבר לאשר להבנתנו קובעים החוקים העוסקים בתפקיד עו"ד: דיני השליחות, דיני הנאמנות, חוק לשכת עורכי הדין ואפילו חוק השומרים וכיוב'...הוסף לכך שבחלק מהמקרים מדובר ב "אייטס" עיתונאי שמעצים את ה "עליהום" על עורכי הדין ובעניין זה מתקיים אופי העיתונות בישראל שבמרבית המקרים קודם כותבת ואחר כך בודקת....

ג. ואם עסקנו במערכת המשפט **התנהלות מוקפדת מאוד של שופטים** בנושא של שמירת מועדים (וזאת לדעתנו ברוב המקרים בצדק) לדוגמא מקרה 68 לעיל, ביקורת סמויה ואף גלויה של שופטים כלפי עורכי דין המייצרת מוטיבציה ואף "ראיות" לכאורה לרשלנותו של עורך הדין. טול לדוגמא את אותה פסיקה בימים האחרונים הקובעת כי עו"ד ממשרד גדול אשר נבצר ממנו להגיע לדיון ברגע האחרון יוחלף בעו"ד אחר... כשברור שזה האחרון ממש אינו יכול להיכנס לנבכי התיק מהרגע להרגע.

ד. חשיפה רבה של עו"ד בעת הינו **חובש כובעים ספציפיים של officer of the court** כגון מנהל מיוחד, מפרק כונס מפעיל הדורש ממנו להפעיל מימונויות ניהוליות שסיכון בצידם, להבחין בין מצבים בהם הוא נאמן להמשך פעילותה והבראתה של חברה לבין מקום בו הוא נאמן לנושיה בעת פירוקה וכיוב'. בהקשר זה ראה את הדיון המקיף בשאלה האם הפרת חובת הזהירות של עורך הדין המנהל עסק חי כבעל תפקיד כעילה לרשלנות מקצועית (ראה דוגמא מספר 40 בדוגמאות למקרי ביטוח שהוצגו לעיל).

ה. פעילותו של עורך הדין בעת ובעונה אחת **כנושא משרה ויועץ משפטי** או לחילופין קצין ציות, מבקר פנים, מזכיר חברה, ממונה על הלבנת הון וכיוב'. על התפר שבין פעילויות כאמור והכיסוי הביטוחי הנלווה להן. בחלקם של מקרים אלו עורך הדין הינו גם בעלים/משקיע בלקוח על מורכבות מגוון תפקידים וכובעים אלו(ראה דוגמא 18 לעיל).

ו. פעולותיו של עו"ד בעת ובעונה אחת **כעו"ד וכנאמן** על נכסים/זכויות הלקוח. בין השאר האמור מקום בו עו"ד נדרש לפעולות פיננסיות החורגות מתחום כיסוי פוליסת האחריות

המקצועית. לסעיף זה מתווספת רגולציה החלה על עורכי הדין ככלל או רגולציה ממגזרים אחרים כגון ענייני טיפול בכספים ורגולציה בנקאית בתחום הלבנת הון וכיו"ב. כאן גם מופיעים מצבי קיצון אשר ספק אם נופלים לתחום הכיסוי הביטוחי כגון נאמנות לאג"ח על פי חוק ניירות ערך (מקרה 11 לעיל), פעולות פיננסיות או תפעוליות בחברה משכנת, שאינן פעולות משפטיות (מקרה 66 לעיל) ועוד.

ז. עליית סף **המודעות בקרב לקוחות** לתבוע עורכי דין בגין אחריות מקצועית ובמקרים רבים **בכריכתם של תביעות האחריות המקצועית עם סכסוכי שכר טרחה**. יותר ויותר לקוחות רואים בעורכי הדין שלהם ובחברות הביטוח "כיס עמוק". נזכיר כי פוליסות האחריות המקצועית אינן מכסות את עורכי הדין בגין מרבית התביעות להשבת שכר טרחה שהללו כרוכות בתביעות רשלנות ונדרשת "אלוקציה" של מהו החלק של שכר טרחה ומה החלק של רשלנות. מהצד האחר תביעת שכר טרחה של המשרד "המזכירה" ללקוח החייב שהנה גם עורך הדין התרשל.... וכדאי לטעון זאת כדי להפעיל לחץ על עורך הדין לסגת או להתפשר בתביעת שכר הטרחה (מקרה 41).

ח. **כריכת תביעות אחריות מקצועית בהליכים אתיים** (וההיפך) שהרי ברור ללקוח "הכועס" שאם "יירה לכל עבר" אז ישיג את מבוקשו או חלק ממנו. כי מקום בו שורבבו לתלונה אתית טענות להתרשלות הדבר כבר מחייב דיווח לחברת הביטוח בשוטף או בזמן חידוש.

ט. **ריבוי תהליכים ו/או עובדים ו/או מועדים** במשרדים ללא מענה ניהולי ו/או טכנולוגי הולם, גורם אף הוא לטעויות אשר עשויות להסב ומסבות נזק ללקוחות. בכלל זה שמירת מועדי בתי משפט (מקרה 68 לעיל), שמירת מועדי הגשה של מסמכים וכד'. בעוד הדבר היה נכון יותר בעבר למשרדי פטנטים, משרדי ליטיגציה וכיו"ב, אנו רואים מגמה זו גם במשרדי עורכי דין נוספים ותחומים נוספים. לדוגמא עורכי דין המשמשים כ- "חברה משכנת" (ראה לעיל) בעסקאות מקרקעין, אשר חלק מפעילות חברה זו אינן מכוסות בפוליסת האחריות המקצועית. כיום משרד יכול למצוא עצמו עם עשרות מועדי דיונים בחודש (בוודאי מחלקות ליטיגציה גדולות, משרדי נזיקין, תעבורה וכדומה).

י. **מעורבותו של עורך הדין בנושאים/הליכים הנלווים להליך המשפטי** או גרירתו להליכים כאלו. כך במהלך השנה האחרונה היו הרבה יותר מאשר בעבר, הודעות לחברות ביטוח העוסקות ב**לשון רע/הוצאת דיבה** מטעמו של עורך הדין (לדוגמא מקרה 2 לעיל), אם בניהול ההליכים, כתבי הטענות ואף בלוגים או ציטוטים מהרשת החברתית או מאמרים אותם פרסם עורך הדין. בעניין זה יש לזכור שגם מקום קיימת הרחבת לשון הרע בפוליסה, עדיין מדובר במסגרת תפקידו של עורך הדין ויש שיאמרו שתפקיד עו"ד אינו של כותב טורים בעיתונות או מרכז פורומים במדיה החברתית גם אם הללו פורומים מקצועיים. בקבוצה זו וכמפורט בדוגמאות לעיל (דוגמאות 37, 38) נכללים גם מקרי ביטוח של **העתקות כתבי בית דין או מובאות ספרותיות** מבלי לתת קרדיט נאות.

יא. הליכים משפטיים ופסיקות של בתי המשפט המלמדות על **עליית מדרגה בנכונות בתי המשפט להכיר בחובות/רשלנות של עורכי דין** מקום בו לא נעשה כן בעבר. נדגיש כי די בכך כי שופט ועיתים אף פרשן משפטי התבטא בנושא מסוים כדי להעלות את סף המוטיבציה אצל הלקוחות. במסגרת כך נזכיר את העילות הבאות כדוגמאות:

- חיוב עורכי דין באחריות כלפי צד לא מיוצג (לדוגמא בעסקאות מקרקעין).
- חיוב עורכי דין באחריות מקום בו אין זה תפקידן והוא אף נסמך על בעלי מקצוע כגון אדריכלים, שמאים רואי חשבון וכדומה.
- חיוב עו"ד באחריות מקום בו פעל על פי ייפוי כוח מזויף או ככלל כאשר אין מדובר ברשלנות אלא אחריות מוחלטת.
- אחריות עו"ד כמפרק/נאמן על נכסי חברה בפרט בעת כינוס מפעיל או הבראה.
- מצגי עורך דין ככלל ובפרט בהסכם שכ"ט או חמור מכך בהעדר הסכם שכ"ט.
- חיוב עורכי דין גם מקום בו הינם פועלים ללא תשלום שכר טרחה.
- חשד בעורך דין מקום בו לדעת רשות חקירה הינו מעורב בפעילות הלקוח ואף כדי ייחוס חשד לפלילים.

8 אין לעשות שימוש להפיץ או לשכפל או לצלם מסמך זה או חלקו ללא אישור

אין להסתמך או לראות באמור במסמך זה כייצוג או חוות דעת מקצועית

- מתיחת תפקיד עורך הדין כזרועה הארוכה של הרגולציה (לדוגמא תיקון 13 לחוק הלבנת הון וכד').
- חובת עורך דין על פי החוק (סעיף 58 לחוק לשכת עורכי הדין) והפסיקה בעניין בעת שילוב של נותני שירות אשר אינם עורכי דין במערך מתן השירות ללקוח (בתחומי מס מסוימים, בעסקאות מקרקעין, בעסקאות להן גוון פיננסי חשבונאי, תכנוני ועוד).
- וכאמור בפתיח למאמר זה נטיית בתי משפט לראות בתפקידו של עורך הדין מעבר לאשר, להבנתנו, קובעים החוקים העוסקים בכך: דיני השליחות, דיני הנאמנות, חוק לשכת עורכי הדין, חוק השומרים וכיו"ב...
- יב. חשיפת המשרדים ללקוחות חו"ל ובפרט לארה"ב, חושפת אותם גם לנהוג בנושא תביעות אחריות מקצועית בחו"ל, הן בנכונות לקוחות לתבוע והן ביחס לגובה התביעות. כך גם פוליסות האחריות המקצועית המגנות על המשרדים מפני חשיפה בארה"ב (או פעילות במקומות שונים אחרים בעולם מלבד ישראל), יקרות יותר.
- יג. בהקשר דומה השקת פעילות משפטית שונה לדין זר ו/או לאמנות בין לאומיות. לדוגמא בתחום הגנת הפרטיות (GDPR), חברות ברישום כפול, אמנות לכפל מס, אמנות בתחום הקניין הרוחני, חברות ציבוריות ברישום כפול, דיווחים לרשויות ניירות ערך ובורסות זרות וכד' (דוגמא מקרה 17 לעיל).
- יד. גדילתם של המשרדים מחד, ריכוזו של המשק מהצד האחר ופריסה בינלאומית של חברות וגופים עסקיים גדולים כקטנים, יוצרת פוטנציאל גדול יותר של ניגודי אינטרסים אשר גם הם מהווים, עילות לתביעות אחריות מקצועית. ישאל עצמו גם מי מהקוראים מתי בחן לאחרונה: האם נתבע פורמאלי מספר 7 בהודעת צד ג' אינו (בטעות) לקוח קבוע שלו...? ו/או האם בעת פתיחת תיק חדש בלקוח ביצע שוב בדיקת ניגוד אינטרסים (ראה דוגמאות 3 ו-7 לעיל).
- טו. גדילתם של המשרדים ומורכבותם של התיקים/עסקאות מחייבת את עורך הדין לניהול ידע מוקדם ומקום בו זה לא נעשה כיאות ו/או באמצעות תוכנות ייעודיות קיימת חשיפה לא קטנה (ראה דוגמא 56 לעיל). לשמחתנו כיום מרבית המשרדים הגדולים והבינוניים מצוידים במערכות ניהול ידע ייעודיות הנפוצות בעולם, להן "אינטרפייס" לכל אמצעי העבודה (מחשבים, ניידים, איי פדים, סמארטפונים וכד') כמו גם הגנת סייבר יעודית.
- טז. עילות כלליות אשר או יורדות לשורש הכשרתם מיומנותם ועיתים, לצערנו, מהימנותם ואמינותם של עורכי הדין אשר מביאות לקוחות לתבוע את עורכי דינם. אף לא אחד מאיתנו שבע רצון לקרוא בעיתונות על "מעידות" שונות של עורכי דין ויותר מכך ברור לכולנו, מה הדבר עושה לציבור לקוחותינו. מטבע הדברים, יותר ויותר הרשעות ו/או אישומים תלויים ועומדים כנגד עורכי דין, מעלות את סף המודעות בעניין זה. בימים בהם מפורסם מאמר זה הוכרע עוד תיק בעולם זה את עורכת דין נשלחה לכלא לשלוש שנות מאסר בפועל על גניבה של כספים מחשבונות נאמנות של לקוחותיה.
- יז. בהמשך לסעיף הנ"ל ויותר ויותר לאחרונה, הגעתם של עורכי דין לסף חדלות הפירעון, פשיטות רגל, בריחה לחו"ל וכיו"ב. מציג את משרד עורכי הדין כמקום פחות בטוח בעיני לקוחות מסוימים "ביום סגריר" עת יידרשו לכסף.
- יח. השתכללותה של הטכנולוגיה ותעבורת המידע חושפת אף היא את עורכי דין לכשלים מערכתיים אשר בסופו של יום מובילים לתביעות אחריות מקצועית. וגם כאן ובלחישה ישאל עצמו כל קורא: האם בחודש, שנה אחרונים הוא, או משהו במשרדו לא העביר הודעת אי מייל מסוימת ללקוח אחד בעוד במקורה נועדה להישלח ללקוח אחר (מקרה 62 לעיל)...רק משום ששם בספר הכתובות האלקטרוני דומה...? ברקע רואים אנו יותר ויותר סיכונים לתביעות אחריות מקצועית במעורבות הרבה של עורכי דין בפעילות ברשתות החברתיות. (על נושא התנהלות וזהירות ברשתות חברתיות ראה באתר הבית שלנו בכתובת www.glawbal.com).

ט. כאן גם נזכיר **שעודף ערוצי המידע בהם פועל עורך הדין** (כגון ווצאפ, מסנג'ר וכד') ואי שמירתם/גיבויים יותר במקרים שונים גם קושי ראייתי. יותר ויותר נחשפים אנו לטענות עורכי דין במקרי רשלנות מקצועית על הסתמכות על הודעות ווצאפ וכיוב' אותן אין הם יכולים להוכיח.

כ. ועוד בסעיף טכנולוגיה, **התקפות סייבר** אשר אינו פוסחות על משרדי עורכי הדין בארץ (ראה דוגמאות 58 ו-64), אשר מספר לא מבוטל מהם הותקף במהלך 2018 והללו שלא נהגו נכון מצאו עצמם במצב מאוד בעייתי ובאין כיסוי ביטוחי מלא לסיכונים אלו הן לצד המותקף והן ובעיקר לצד ג'. בעניין זה נזכיר כי פשיעת הסייבר בעולם עברה זה מכבר כל פשיעה אחרת וסיכונים רבים ומגוונים ככלל ובפרט למשרד עורכי דין. מנגד קיים כשל גדול בקרב עורכי דין ובטח ובטח סוכני ביטוח איזה כיסוי סייבר נותן ביטוח נכון וראה בהמשך הרחבה בעניין זה.

כא. ואחרון, דומה שיחד עם עליית מספר עורכי הדין בסקטור והחיפוש אחר תיקים ועבודה, קיימת תחושה כי **עורכי הדין עצמם קלים יותר בידם על ההדק בהגשת תביעה כנגד חבריהם**. אנו רואים יותר ויותר תביעות המוגשות על ידי עורכי הדין כנגד חבריהם מקום בו עילת התביעה אינה בהכרח אחריות מקצועית אך התובע מודע הן להשפעת תביעה שכזו על הצד השני והן לעובדה כי מדובר בכיסה העמוק של חברת הביטוח. במקרים הקשים יותר **אנו אף רואים "שידול" ממש של לקוחות להגיש תביעות** שעיתים יהיו מופרכות ככל שיהיו דוחקים את משרד עורכי הדין לפשרות המונעות פגיעה במוניטין שלהם ו/או ייקור פרמיית הביטוח שלהם ואף עד אי חידושה או התלייתה של פוליסת הביטוח של המשרד.

מה קורה בעולם?

נושא האחריות המקצועית במשרדי עורכי דין בעולם נמצא בשנות רבה בין מדינות ושיטות משפט. אך דבר אחד ברור, בעוד בעבר בכנסים שונים בעבר במדינות השונות, בנושא משרדי עורכי דין, בהם נכחתי והרציתי, עניין ניהול הסיכונים ואחריות מקצועית היה תופס נתח די קטן מסדר היום, בשנים האחרונות העיסוק בעניין זה הולך ומעמיק. **כך גם היקף התביעות ומספרן והעלייה היחסית בפרמיות הביטוח**. אמנם ענייני המקרקעין במרבית מדינות העולם, מייצרים פחות סיכונים מהללו שבארץ (בפרט נוכח העובדה כי דיני המקרקעין במרבית מדינות הניכר פשוטים יותר), אך לחברינו בעולם יש מספיק סיבות אחרות המטרידות אותם וגורמות לעלייה במופע תביעות האחריות המקצועית ועליית פרמיות הביטוחים בהתאמה והללו בעיקר:

(1) **גם בעולם הטכנולוגיה הנוכחת יותר ויותר במשרדי עורכי הדין כמשאב דרמטי, מייצרת חשיפה הולכת וגדלה, מתקלות אובייקטיביות ועימן רשלנות מקצועית** (כגון אובדן מועדים, אובדן חומר וכד') ועד **פשיעת סייבר**, שמוצאת במשרדי עורכי הדין "בטן רכה" אשר גם מרוכז אצלם מידע רגיש רב (עסקאות, ניירות ערך, פטנטים ועד מהלכים פוליטיים ..), גם מערך ההגנות הקיים להם הינו בדרך כלל ממוצע ומטה וגם אנשי המשרדים אינם ערים ו- "מחונכים" מספיק לזהירות בעולם האינטרנט ולכן מרבית הפריצות הינן "בסיוע" (בתום לב) של עובדי המשרדים. ואם לא די בכך בשנים האחרונות בעולם ה-AI התווספו רובוטים למערך נותני השירות כשחלקם הינם כרוכים בשירותי המשרד על כל המשמעות של חידוש זה בעולם של אחריות מקצועית (עניין זה נרחב ועליו מאמרים שונים באתר הבית שלנו www.glawbal.com כמו גם ראיונות איתי במדיה).

(2) בהמשך לני"ל עולם משרדי עורכי הדין משנה בשנים האחרונות צורתו. יותר ויותר **משרדים מבינים שעליהם לשלב בין מתן שירות מסורתי לבין מערך שירותים הרבה יותר עצמאי המאפשר לציבור הרחב לצרוך שירותים באמצעות מסחר/מערכות אלקטרוניות ולשלם עליהם באמצעות האינטרנט**, מבלי שהתממשקו כלל עם עורכי הדין במשרד. מגמה זו שיכולה "לאכלס" מאמר שלם בפני עצמו, מייצרת סוג חבות ואחריות אחרת מאשר ייצור השירות המשפטי המסורתי.

(3) **הגלובליזציה הגדלה של משרדי עורכי דין בעולם**, מייצרת חשיפות לנושאי אחריות מקצועית משני סוגים עיקריים: הראשון, הינו כשל ביעוץ משפטי בדינים שונים

אין לעשות שימוש להפיץ או לשכפל או לצלם מסמך זה או חלקו ללא אישור

אין להסתמך או לראות באמור במסמך זה כביעוץ או חוות דעת מקצועית

ובעסקאות גלובאליות והדינים השונים הכרוכים בהן. והשני, הינו סוגיות ניגוד אינטרסים הנובעות בעיקר מהעדר מידע מספק על לקוחות המשרד מקצוות העולם השונים. רק כדי לסבר את האוזן במשרד הגדול בעולם יש כמעט 10,000 עורכי דין, 175 סניפים במעל 50 מדינות.

(4) די בלית ברירה משרדי עורכי הדין בעולם נדרשים לאפשר ללקוחות שלהם גישה לתיקים שלהם המנוהלים במשרד. גישה זו של "אקסטרנט" מאפשרת ללקוחות להתחבר למערכות המשרד לשם, מצפייה ועד ניהול התיקים שלהם. מערכות אלו מטבע הדברים מייצרות חשיפה גדולה מאוד.

(5) המבנה התאגידי והבעלות במשרדי עורכי דין – לישראל טרם הגיעה הבשורה ואולי שזה עניין של זמן, אך בחלק ממדינות העולם כבר אין מגבלה, כי הבעלות במשרד עורכי הדין תהיה רק של עורכי דין כפי שמחייב חוק לשכת עורכי הדין. כך במדינות שונות, יכולים בעלי משרד עורכי דין למכור עד 49% מהבעלות במשרד למשקיעים שאינם עורכי דין כלל ואף אינם נמצאים במשרד. באוסטרליה אף ניתן להנפיק משרדי עורכי דין לציבור הרחב ולרכוש את מניותיו בשוק ההון. כמובן שבצד הקדמה ישנן סוגיות לא פשוטות המלוות מגמה וביניהן סוגיות של אתיקה, חיסיון וכמובן אחריות מקצועית כל שכן שזו מיוחסת לבעלי מניות בחברת עורכי דין שאינם כלל בשדרה המקצועית של נותני השירות במשרד.

(6) מימון הליכים משפטיים – בעולם התפתחה תעשייה שלמה של קרנות העוסקות במימון הליכים משפטיים, הן מצד הלקוח והן מצד משרד עורכי הדין (תחום זה כבר מכה שורשים גם אצלנו). לקרנות אלו מודלים שונים למימון ההליך והשתתפות בתוצאותיו וצוות מקצועי אשר בוחן את סיכויי ההצלחה בתיק או בקבוצת תיקים ולמעשה מממן ללקוח את שכר הטרחה לעו"ד שייצגו. מטבע הדברים גם לעניין זה השקה רחבה לתחום האחריות המקצועית (ראה הרחבה גם בעניין זה באתר הבית שלנו בכתובת www.glawbal.com).

מהו ניהול סיכונים של עורך דין או של יועמ"ש

במסגרת מאמר קצר זה לא נוכל להקיף את מכלול הנושאים והפעולות להם נדרש עורך הדין או היועץ המשפטי הבוחן את סיכונים, אך בקצרה נדגיש את הנושאים הבאים:

1. על עורך הדין או היועמ"ש, לבחון בשוטף את הסיכונים אותם הינו נוטל בכל ההיבטים הרלבנטיים במשרד או במחלקה המשפטית, מנושאי כוח אדם, מחשוב, אבטחת מידע, סייבר, אתיקה, תפעול, סביבת עבודה וכד' ועד היבטים רגולטורים ואחרים החלים עליו כעורך דין, כבעל עסק, כמעסיק (דיני העבודה), נושא משרה (פוטנציאלי או בפועל) וכד'. עניין זה נכון שבעתיים בכל הקשור לסיכונים המשיקים לאחריות המקצועית. בנושא זה של ניהול סיכונים, תוכלו למצוא מאמרים שונים באתר הבית שלנו בכתובת www.glawbal.com.

2. במסגרת כך על עורך הדין והיועמ"ש להיות סמוך ובטוח שהינו בקי ומיומן בהיבטי הדין והרגולציה השונים החלים עליו במסגרת עיסוקיו ולא להתיימר לייצג לקוחות בתחום בו אינו מיומן. הן בתחומים מורכבים ושאינם מסודרים עד תום (מקרקעין לדוגמה ובכלל זה קבוצות רכישה) ובוודאי בהקשרים של דינים זרים אותם אינו מכיר ובהם אינו מוסמך. כך גם על עורך הדין להיות מודע מתי הינו פועל בתחומים אפורים אשר אינם בהכרח עונים להגדרת פעילות כעורך דין ובוודאי לא בעיניה של חברת הביטוח (לדוגמה נאמנויות לסוגן, חברות משכנות, פעולות ייעוץ שאינן משפטיות פיננסיות ואחרות ראה מקרי אירוע בתחילתו של מאמר זה).

3. על עורך הדין להכיר ולהתעדכן בשוטף בעדכוני חקיקה ופסיקה, להשתלם ולהעשיר עצמו בקורסים והשתלמויות. כך גם עליו לנקוט משנה זהירות במיונם וגיוסם של עובדיו המקצועיים ועובדי המטה. עוד עליו לבחון היטב מיהם הלקוחות המקבלים ממנו שירות לרבות היסטוריה בעייתית במשרדים אותם עזבו. באותה משנה עליו לנהל היטב את קליטתו של הלקוח במשרד, ניהול הידע לגביו, ניהול תרשומות ומסמכים באופן קפדני,

11 אין לעשות שימוש להפיץ או לשכפל או לצלם מסמך זה או חלקו ללא אישור

אין להסתמך או לראות באמור במסמך זה כייצג או חוות דעת מקצועית

- ניהול הארכיב, שמירת מסמכים, ניהול הממשק וההתכבויות איתנו כיו"ב (גם כאן ראה מקרי אירוע שונים גם בהקשר זה בתחילתו של מאמר זה).
4. וכאמור לא אחת במאמר זה, על עורך הדין להיות מודע למגמה ההולכת וגדלה של הגשת תביעות אחריות מקצועית ועמדתם של בתי המשפט בנושא זה כמפורט, בין השאר, במאמר זה ומהצד האחר עמדתן של חברות הביטוח בתחום.
5. על היועץ המשפטי ומנהל המחלקה המשפטית לזכור באופן ספציפי, כי גם מקום בו הינו נושא משרה בארגון ויש בידיו כתב שיפוי ו/או ביטוח נושאי משרה (D&O Insurance) אין זה אומר בהכרח כי הינו מבוטח בגין אחריות מקצועית ובמרבית המקרים עליו לוודא כי יש בידיו ביטוח אחריות מקצועית ושביטוח זה מכסה את פעילותו הספציפית ובמידת הצורך השקה והשלמה בין שני הביטוחים הללו.
- קל וחומר הדבר כאשר מדובר במופעי משנה של הייעוץ המשפטי כגון כמוצג בדוגמאות הבאות וקיימות רבות נוספות:
- מקום בו היועץ המשפטי אינו מדווח למנכ"ל או אינו נחשב כנושא משרה ובהתאמה אין בידיו כתב שיפוי ו/או ביטוח של נושא משרה.
 - מקום בו גם אם היועץ המשפטי הינו נושא משרה אך קיימת בנוסף מחלקה משפטית אשר אנשיה אינם נושאי משרה.
 - מקום בו מדובר במחלקה משפטית מבוזרת הנותנת שירות למספר גופי סמך ו/או גופים קשורים ואנשי המחלקה מפורזים במקומות שונים (כגון בגופים ממסדיים שונים).
 - מקום בו היועץ המשפטי ו/או אנשיו נותנים יעוץ לחברות בנות חברות קשורות וכד'.
 - מקום בו היועץ המשפטי נושא גם בתפקיד מקצועי נוסף, כגון עת הינו משמש כעורך פטנטים או מנהל הקניין הרוחני, קצין ציוד, מבקר פנים.
 - מקום בו תפקידו של היועץ נפרס באופן גלובלי בחברות ברישום כפול או בחברות בינלאומיות.
 - מקום בו היועץ נש"י הינו במוסדות המדינה השונים, גופים ממסדיים וכיוצא באלו שבכל הללו עליו לוודא כי בידיו ביטוח מתאים המכסה את תפקידו בארגון והיקף פעילותו. רבים מהיועצים סוברים כי ביטוח האחריות המקצועית הכללית בארגון ו/או הביטוח הבסיסי של לשכת עורכי הדין, מכסה את כל היקף חשיפתם, אך אין זה כך.

סקירת ביטוחי אחריות מקצועית ומה נדרוש מהם ומה בין פוליסה בסיסית למשרדית?

חלק גדול עורכי הדין והיועצים המשפטיים בארץ מבוטחים, בהתאם לאופי פעילותם, בביטוח של לשכת עורכי הדין. ביטוח זה עונה לחלק ממרכיבי הסיכון של פעילות עורך הדין הסטנדרטי אך לא מעבר לכך ועניין זה מוכח שוב ושוב בתביעות המוגשות כנגד עורכי דין, אשר מבוטחים רק בביטוח הבסיסי ומאות תביעות כאלו רבות בשנה.

הביטוח הבסיסי מתאים לעורך דין הבודד או עד 3-4 עורכי דין העוסקים בעיקר בסוגיות של משקי בית ועוסקים זעירים ו/או משרדים בהם עורכי הדין עובדים כעצמאיים ו/או עם משרדים נוספים. זאת, הן מבחינת גובה הכיסוי (שהינו מוגבל בדרך כלל בפוליסה הבסיסית לכ- 2 - 3.5 מיליון ₪ למקרה ולכ- 4-7 מיליון ₪ לתקופה), הן מבחינת ההרחבות הנדרשות למשרדים גדולים יותר ודפוסי פעילות רחבים יותר, וכמובן בהקשר המחיר אשר ממספר עורכי דין של 3-4 במשרד, כבר יותר כדאי לרכוש פוליסה משרדית. אמנם קיימת יכולת לרכוש שכבה שנייה של כיסוי מעל הביטוח הבסיסי אך מבנה זה יוצר מורכבויות עליהן לא נרחיב כאן ועולה הרבה יותר מפוליסה משרדית.

חשוב מאוד לציין ולשרש שגיאה נפוצה של משרדי עורכי דין החושבים כי הסך המצרפי של פוליסות בסיסיות הינו הכיסוי של המשרד (לדוגמא רכשנו 4 פוליסות של 2 מיליון ₪ כיסוי, יש לנו 8 מיליון ₪ כיסוי...). לא כך הוא, הפוליסה הבסיסית היא אישית ושמיית ולא תכסה אלא את עו"ד הדין ששמו נקוב בפוליסה.

גם כמפורט לעיל רבים מהיועמשי"ם סוברים כי ביטוח האחריות המקצועית הכללית בארגון ו/או הביטוח הבסיסי של לשכת עורכי הדין, מכסה את כל היקף חשיפתם, אך אין זה כך. לכן, בקרב משרדים רבים או מחלקות משפטיות, העוסקים בנושאים רחבים, "כבדים" ומסוכנים יותר ו/או פעילויות המורגות מהביטוח הנ"ל (בין השאר תביעות בצפון יבשת אמריקה, עבודת רישום פטנטים, ייעוץ על פי דין זר, נאמנויות שונות, ייעוץ מורכב בתחום המקרקעין או המס וכיו"ב) או משרדים המכוונים להיקף כסוי גבוה ו/או מורכב יותר מהכיסוי הניתן במסגרת הפוליסות הבסיסיות הנ"ל, ו/או עורכי דין הפועלים על פי דין זר, ו/או עורכי דין החשופים להתקפות סייבר ו/או כשלי טכנולוגיה שבצידם נזק פוטנציאלי לצדדים שלישיים, או יועצים משפטיים בארגונים שונים (פרטיים או ציבוריים), לכל הללו נדרש ביטוח משלים או נפרד לשם מתן מענה לגורמי סיכון שונים ונוספים.

בקרב המשרדים וכל שכן בקרב היועצים המשפטיים, קיים לא מעט בלבול בדבר איזה ביטוח יש לרכוש? מהם תנאיו? כיצד למלא את טפסי ההצהרה לחברת הביטוח? אלו פרמיות יש לצפות לקבל? מה מקובל במשרדים אחרים? מהו שיעור ההשתתפות העצמית? תחולת הפוליסה במקרה של מצטרפים, מיזוגים, רטרואקטיביות? אלו תנאים בנוסח הפוליסה יש להתעקש ולתקן? כיצד לתחר בין הסוכנים או בין המבטחים? האם סוכנים/חתימים בארץ האם בחו"ל? אלו הרחבות להוסיף לפוליסה ואיזה חריגים לסייג? מתי ומה יש להודיע לחברת הביטוח בהתקיים אירוע ביטוח? האם נכון להתייעץ עם הסוכן בעת דיווח לחברת הביטוח בראי סימן ו' לחוק חוזה ביטוח (לפיו הסוכן הינו שלוחה של חברת הביטוח לעניין חיתום ותביעות)? הבנה של משמעות פוליסות אחריות המקצועית כפוליסות על בסיס יום התביעה – Claims Made, מהי תקופה רטרואקטיבית, כיסוי לפעילות עבר ובפרט של שכירים בפוליסה של המשרד, כיסוי לאירועי סייבר ו/או כשלי טכנולוגיה אחרים לצד ג' ובפרט לצד א' הניזוק ומה ביניהם לבין כיסוי המחשוב בפוליסה הרגילה של המשרד (מבנה, תכולה, צד ג' ועובדים), כיסוי של משרדים העובדים על פרויקט במשותף, כיצד לנהוג עת חברת הביטוח מסרבת לבטח משרד ו/או מערימה קשיים או מציבה תנאים לחידוש פוליסת האחריות או מציבה תנאים בתוך מבנה הכיסוי, גבולותיו והיקפו בארץ או בחו"ל וכיו"ב.

אצל היועמשי"ם קיימים כשלים נוספים וביניהם, חוסר הבנה מספקת של יועץ הביטוח בארגון בנושא אחריות מקצועית של עורכי דין, חובר הבנה וידיעה על היקף הכיסוי ביחס לפעילותם בארץ ו/או מחוץ לגבולותיה ועוד כשלים ודוגמאות רבות שנסקרו לעיל.

יתרה מכך, שוק ביטוחי האחריות המקצועית המורכבים והגבוהים יותר, מעבר לביטוח המוצע על ידי הלשכה, אינו משוכלל שוק וסובל מהעדר שיווי משקל מהותי וכלכלי. הסיבות לכך גם הן רבות ובין השאר: שונות בפעילות המשרדים, העדר יתרון לגודל, יציבות שווקי הביטוח, סוכני ביטוח שאינם מתמחים בביטוחי אחריות מקצועית או מציגים עצמם כיועצי ביטוח, העדר נוסחי פוליסות מותאמות לעורכי דין ועורכי פטנטים, אלא פוליסות הקיימות בסקטורים אחרים של נותני שירות ודורשות התאמות לפעולתו של עורך הדין (לדוגמא פוליסות נותני שירות כולל הקיימת בחברות) וכיו"ב. לפיכך בעמוד הבא ועל קצה המזלג נציג דגשים עליהם יש לתת את הדעת עת רוכשים ביטוח.

נבהיר ונזהיר כי אין להסתמך ו/או לראות במפורט להלן כדי ייעוץ ו/או חוות דעת כלשהי בנושא רכישת ביטוחי אחריות מקצועית ואין במפורט כדי להחליף חוות דעת ו/או ייעוץ כאמור:

- הגדרת המבוטח (עו"ד יחידים, השותפות, חברות יחיד, בעלי תפקיד, מזכירי חברה וכד').
- התפר בין יעוץ משפטי לנושא משרה.
- היבטי התמחות (ני"ע, מיסוי IP וכד').
- היבטים ספציפיים הנוגעים לנאמנויות שונות או בעלי תפקיד.

- היבטים ספציפיים הנוגעים לפעילות עורך דין – לדוגמא בחברה משכנת.
- היבטים גיאוגרפיים (ארה"ב, צפון אמריקה, מזרח אירופה).
- היבטי כיסוי הדין הזר בהתאם לתיקון חוק לשכת עורכי הדין והצו בעניין עורכי דין זרים.
- תחולת הפוליסה במקרה של מצטרפים, מיזוגים, פיצולים.
- רטרואקטיביות הכיסוי בפרט אל מול היות הפוליסה Claims Made וערכי כיסוי בעבר.
- כיסויי סייבר ו/או כיסויים משלימים אחרים לצדדים שלישיים וחשוב יותר לצד א'.
- מהו מוצר "רן אופ" וכיצד ניתן לשכלל אותו כדי להימנע מתשלום יקר ו/או כפל ביטוח.
- שותפים יוצאים נכנסים והמשמעות בכל סוג פוליסה.
- הרחבות אי יושר, מעילה, לשון הרע וכד'.
- תחולת הדין והפורום במקרה של תביעה.
- טיפול בנושא בוררות והודעות צד ג'.
- זכויות בעת גידול/קיטון/פיטורין במשרד.
- זכות הביטול למבוטח ולמבטח.
- הגנה בהליכים פליליים בעת מקרה ביטוח ובלעדיו.
- משמעות הליכים ספציפיים כנגד עורך הדין כגון עבירות ברירת קנס, סעדים מנהליים וכיוב'.
- הגנת אי יושר ו/או מעילה.
- הגנת Officer of the court.
- תחולת הפוליסה על עובדים שונים במשרד.
- בחירת עו"ד בעת תביעה.
- הגדרת תביעה או רצף אירועים.
- הגנה בהפרה של חובת סודיות.
- אובדן מסמכים : פסי ודיגיטלי כמו גם מסמכים בעלי ערך כספי נקוב.
- תחולת חוק חוזה ביטוח על הפוליסות.
- תקופת גילוי והארכת תקופות דיווח.
- כיסוי בעת אובדן כשרות משפטית, כיסוי לבת זוג או כיסוי לעיזבון חו"ח.
- כיסוי לאחריות שילוחית.
- כיסוי במקרי קצה שונים – כגון בעת המלצה על עורך דין או נותן שירות אחר.
- כיסויים מיוחדים ליועץ משפטי או מנהל מחלקה משפטית.
- כיסוי של עורכי דין בשירות הציבורי אל מול לכאורה הפטור הקיים להם מהעדר אחריות למדינה בנזיקין.
- כיסוי בהקשרים של התנהלות במדיה החברתית.
- ועוד הוראות רבות וחשובות מסיוע בניהול משברים ועד כיסוי למקרים של הטרדה מינית ואפילו חובת חברת הביטוח לשפות את עורך הדין עת הוא נדרש לשלם מע"מ על הוצאות שכר טרחה וחובת חברת הביטוח שלו להשיב לו גם את סכומי המע"מ (שכן חברת ביטוח ברגיל אינה יכולה לקזז תשומות מע"מ).

עו"ד זלמנוביץ דודי מייסדה ומנהלה של חברת GLawBAL המתמחה בייעוץ, אסטרטגיה ושיווק, מיזוגים, השמה ושירותים נוספים לסקטור המשפטי כמו גם בשיפור ביצועים, בניהול סיכונים ובייעוץ בנושאי אחריות מקצועית של מאות משרדי עורכי דין ויועמ"שים.